విమోచని

హరిబాబు

రమణ వచ్చాడు—

చేసిన పాపం వెంటాడుతూ వస్తుందంటే ఏమిటో ఇవాళ రాధమ్మ కర్థమయింది. కాని నలభై ఏండ్లక్రితం ఎటువంటి సంఘటన జరిగిందో—అలాంటిదే ఇవాళా జరుగుతుంధని కలలో కూడా అనుకోలేదు. ప్రతి కణ కణమూ వణికి పోతూ వుంటే "భగవాన్ ! నన్ను అన్ని విధాల నాశనం చేయకు. ఇప్పుడు నేనున్న స్థితే నేనుచేసిన పాపానికి వేయిరెట్లు అనుభవిస్తున్నట్లుంది" అనుకొన్నది. కళ్ళనిండా నీళ్ళు నిలిచాయి. చేటలో వున్న బియ్యం కనబడటంలేదు. బాధ, దుఃఖంకలసి పీకనులిమివేస్తున్నట్లుంది.

—నలభై ఏండ్లక్రితమంటే ఆ రోజుల్లో రాధమ్మ భర్త శేషాద్రి బాగానే గడించేవాడని చెప్పుకోవాలి. తండ్రి చనిపోయిన తరువాత పైకి వచ్చాడు. తమ్ముళ్ళిద్దర్నీ పై వూళ్ళో తల్లి దగ్గరపెట్టి చదివిస్తున్నాడు. ఇది రాధమ్మకు గిట్టేదికాదు. అప్పటికే ఆవిడకిద్దరు ఆడపిల్లలు. మగపిల్లలులేరు గనుక తమ్ముళ్ళే తన కొడుకుల్లా చూసుకొనేవాడు శేషాద్రి. వాళ్ళూ, చిన్న కూతలేమీ కార్పు. వెంకటాద్రికి ఇరవై దాటాయి. ఎప్పుడూ ఏదో తీక్షణంగా ఉండేవాడు, రెండోవాడు పదహారేండ్ల గోవిందరాజులు. ఒక్కో క్లాసులో నాలుగేళ్ళు తప్పక కూర్చునేవాడు.

వాళ్ళిద్దరికీ తానంటే గౌరవంలేదని రాధమ్మను కొనేది. శేషాద్రిరాధమ్మకు తెలిసీ తెలీకుండా డబ్బూ దస్కం పంపుతూండేవాడు. తెలిసినప్పుడు తన కూతుళ్ళకు అన్యాయంజరుగుతుందని వాపోయేది. శేషాద్రిపెద్దగా పట్టించుకొనేవాడుకాదు.

ఇవాళ రమణ వచ్చినట్టే ఒకరోజు అనుకోకుండా వెంకటాద్రివచ్చాడు. చేతితో చిన్న సంచిమాత్రముంది. రాధమ్మకేదోఅదటు కలిగింది. ఎప్పుడూ రానివాడు వెంకటాద్రి వచ్చాడు. అలా చూస్తూ వుండిపోయింది. వెంకటాద్రే మొదట—'ఏం వదినా! అందరూ బాగున్నారా?"—అనిపరామర్శించాడు. తెప్పరిల్లిందిరాధమ్మ "ఆఁ !బాగే—" అన్నది.

"పాపలు ఏరి !" అన్నాడు.

"ఆడుకోటానికి పోయుంటారు"— అన్నది రాధమ్మ.

"అన్నయ్య వూర్లో ఉన్నారా !"

కొద్దిసేపు రాధమ్మ మాట్లాడలేదు—ఎందు కొచ్చాడో వీడు—అన్నట్లుంది మనసులో. మెల్లగా

రమణ వచ్చాడు.

ఈవేళ రమణ వచ్చినట్లే నలభై ఏండ్లక్రితం వెంకటాద్రి వచ్చాడు. వదినమాటలు విన్నాడు. ఇక అన్నకు బరువుగా ఉండనన్నాడు. వెళ్ళిపోయాడు. అదే ఆఖరిసారి వెంకటాద్రిని చూడడం.

కన్నకూతుళ్లు కడుపులో చిచ్చుపెట్టి పోయారు. "వెంకటాద్రికి చేసిన అన్యాయం, అత్తగారిని పెట్టినక్షోభ ఊరికే పోతుందా?"

ఇప్పుడు రమణ గతి ఏమిటి? భగవన్, ఈ పాపానికి నిష్కృతిలేదా! అదీ రాధమ్మ దుఃఖం. అంతా ధరణి చేతుల్లో ఉంది.

ధరణి మరదితో ఏ మంటూంది?

"నువ్వు శ్రద్ధగా చదువుకొని వృద్ధిలోకి వస్తే మాపంటలు పండించావన్నమాట!"

రాధమ్మ కోడలిని చేతుల్లోకి తీసుకొని — "వాళ్లకు తల్లి నేను కానమ్మా. నువ్వు" అన్నది. భగవానుడు కరుణామయుడు!

''అలా పక్క వూరు వెళ్ళివస్తానని వెళ్ళారు''—అన్నది.

''మధ్యాహ్నం భోజనానికి వస్తారా'' అనడిగాడు.

''రాత్రికిగాని రారు''—అని వెంటనే ''ఏం'' అన్నది.

''అబ్బే ఏంలేదు—కొద్దిగా పైక మవసరం ఉండి వచ్చాను వదినా...'' అన్నాడు.

తాను అనుకొంటున్నదే అది. డబ్బుకోసంగాక ప్రేమతో వస్తాడా!—మనసు చిరచిర లాడింది. ఇక మరది ఎదురుగా ఉండలేకపోయింది. కూర్చో మన్నైనా అనలేదు. కొద్దిసేపుండి బయటకు వస్తే వెంకటాద్రి లేడు. పిల్లలిద్దరూ వెంకటాద్రి అక్కడ వదలి వెళ్ళిన సంచిలో పుస్తకాలు బయటకుతీసి బొమ్మలు చూస్తున్నారు. వాళ్ళ నడిగింది. 'బాబాయి ఎటు పోయాడే' అని.

మూడు గంటలు దాటిన తరువాత, వచ్చాడు వెంకటాద్రి. వసారాలో పడక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. రాధమ్మ గుమ్మమీవల కూర్చొంది.

''సాపాటుకు రాలేదేమిటి—నీ కోసం చాల సేపు చూశాను''— అన్నది.

చిన్ననాటి మిత్రుడొకడు కలసి బలవంతం చేస్తే వాళ్ళింట్లోనే పూర్తి చేశానన్నాడు. పట్నంలో అత్తగారెలా ఉన్నారని ప్రశించింది. వెంకటాద్రి ముక్తసరిగా — 'బాగానే ఉంది'—అన్నాడు.

విమోచన

అక్కడనుండి కదలేసింది రాధమ్మ. కడుపులో ఉన్న అక్కసంతా కక్కివేసినట్లుగా మాట్లాడింది. ఆఖరుకు ఈ చదువులు ఎంత కాలమని—తనకూ ఇద్దరు ఆడ పిల్లలున్నారు కాబట్టి వాళ్ళ పెళ్ళి పేరంటాలకు కొద్దిగా వెనుక వేసుకోవాలనీ—వస్తున్న దంతా దోచుకుపోతే వాళ్ళేం కావాలనీ—అడిగేసింది.

వెంకటాద్రి మౌనంగా కూర్చున్నాడు. రాధమ్మ రెట్టించి రెట్టించి సమాధాన మడిగింది. వెంకటాద్రి వదిన వంక చూసి, ''ఇవాళవరకూ నేను మా అన్నకు బరువుగా ఉన్నాననుకోలేదు వదినా—అలాగే అన్నా అనుకొంటున్నాడనుకొన్నాను ఇంత కాలం. కాని ఇవాళ తెలిసింది. ఇంక మీకు భారంగా ఉండను''—అన్నాడు.

బయట ఏదో అలికిడయితే గుమ్మమావలికి తొంగిచూసింది. వెంకటాద్రి వెళ్ళిపోతున్నాడు. ఏ మాటాలేదు. గట్టిగా కేకవేసి పిలిచింది. కాని వినబడనట్లే వెంకటాద్రి వెళ్ళిపోయాడు. అదే వెంకటాద్రిని ఆఖరి సారిగా చూడటం.

వెంకటాద్రి అలా ఎక్కడికి వెళ్ళిందీ ఎవ్వరికీ తెలీదు. ఎక్కడా కనబడక పోయేప్పటివరకు రాధమ్మ శేషాద్రికి వెంకటాద్రి ఇలా వచ్చి వెళ్ళినట్లు చెప్పలేదు. తమ్ముడిని వెతకటానికి వూళ్ళమీదపోయి తిరిగి వచ్చిన రాత్రి రాధమ్మను పిలచి ''మా అమ్మ పడే బాధ ఎంతో నాకు తెలుసు. అటువంటి బాధ ఈ జన్మలో ఎప్పుడో ఒకసారి నువ్వూ అనుభవిస్తావు. ఆనాడు తెలుస్తుంది—అన్నా, తమ్ముడూ—తల్లీ, వదినా....అంటే ఏమిటో'' అన్నాడు.

వ్యథపడ్డ మనసులోంచి వచ్చిన ప్రతి మాటా శాపంలా తగులుతుందంటారు పెద్దలు—మరి ఇదెంత నిజమో కాని శేషాద్రి మాటలు మొదట రాధమ్మకేమీ అనిపించకపోయినా రెండేళ్ళు తిరక్కుండానే ఇద్దరు పిల్లలూ పోయేప్పటికి భర్త శాపమే ఇలా ఫలించిందని అనుకొన్నది. కాని శేషాద్రి ఎప్పుడూ భార్యతో ఆనాడు చేసిన పాపానికిది ఫలమనలేదు. 'పూర్వజన్మలో చేసిన పాపమేదో ఇలా చేసింది'—అనేవాడు. రాధమ్మకు భర్త నోటిమీదుగ ఆనాడు తను చేసిన పాప ఫలమని అది తీరిపోయిందనివింటే ఆ నాటితో తీరిపోతుందని అనుకొనేది. అందుకే ''వెంకటాద్రికి చేసిన అన్యాయం అత్తగారిని పెట్టిన క్షోభ వూరికే పోతుందా''—అనేది. శేషాద్రి మిన్నకుండేవాడు. రాధమ్మ 'ఈ పాపం ఇంకా ఇలా ఎంతకాలం నా వెంట వస్తుందో' అని ఏడ్చేది. శేషాద్రి ఓదార్పుగా 'భగవంతునికి దయ కలగాలి' అనేవాడు. అంతే—ఎంతకాలం వేచిఉన్నా శేషాద్రి శాపవిమోచనమయిందనలేదు. దానికోసం రోజు రోజు రాధమ్మ ఎదురు చూస్తూంది.

మరో అయిదేళ్ళు గడవగానే రాధమ్మకు కొడుకు పుట్టాడు. వెంకటాద్రి పేరు పెట్టుకుంది. అలాగైనా పాప విమోచన మవుతుందేమోనని. వెంకటాద్రి తరువాత పన్నెండేళ్ళకు రమణ పుట్టాడు. ఆడపిల్ల కావాలని మ్రొక్కుకుంది. మరో అయిదేళ్ళకు పుడతాడులేవే అన్నాడు శేషాద్రి దయదలచి. అలాగే మరు సంవత్సరం ఆండాళ్ళు పుట్టింది.

ఆండాళ్ళు పుట్టిన నాలుగేళ్ళకు శేషాద్రి తను చేసే వ్యవహారంలో దెబ్బ తిన్నాడు. ఆనాటినుండి కొడకుమీద ఆధారపడాల్సి వచ్చింది. రమణను, ఆండాళ్ళను తను పట్నంలో పెట్టుకొని చదివిస్తున్నాడు. వెంకటాద్రి నెల నెలా సాయం చేస్తున్నాడు. ఇది వెంకటాద్రికి పెళ్లిచేసేదాకా ననుకుంది రాధమ్మ. కాని కోడలు ధరణి వచ్చినా మార్పేమీ రాలేదు. తను కొడుకు కోడలుతో ఉంది. ఎప్పుడూ కోడలు పల్లెత్తు మాట అనలేదు. అయినా బాధగా ఉంది రాధమ్మకు. ఎంతయినా తాను కొడుకు మీద ఆధారపడి ఉండటం తను చేసిన పాపమనుభవించటమే అనుకొంటున్నది.

ఇవాళ రమణ వచ్చాడు —

''కాలేజీలో అరవై రూపాయలు కట్టాలి. రేపు ఆఖరి తేదీ—నాన్న ఎక్కడ ప్రయత్నించినా దొరకలేదు. అన్నను అడగటానికి వచ్చాను''—అన్నాడు.

రాధమ్మకు కాళ్ళూ—చేతులూ ఆడలేదు. ఆమె కేదో కంగారుగా ఉంది. 'అరవై—ఎక్కడ్నుంచి వస్తాయి. వెంకటాద్రి ఇస్తాడా! ధరణి ఇవ్వనిస్తుందా !'—అనుకొన్నది. తల్లి అధైర్యం

కళ్లలో ఉండగానే పసిగట్టాడు రమణ.

"అదేమమ్మా! అన్నయ్య దగ్గర లేవా? ఎలాగైనా తీసుకు రమ్మన్నాడు నాన్న"—అన్నాడు.

రాధమ్మకు ఏంతోచలేదు. స్నానాల గదిలో ఉన్న కోడలు వింటుందేమోనని మెల్లగా "నాయనా! ఆఫీసులో మీ అన్న దగ్గరకుపో—ఏమన్నా ఇస్తే పుచ్చుకొని వెళ్లు" అన్నది.

"వదిన ఏదీ"—అనడిగాడు.

"నువ్వు ముందు అక్కడికి వెళ్లు"— అన్నది.

రమణ వెళ్లాడు. వెళ్లిన తర్వాత జ్ఞాపకం వచ్చింది. వెంకటాద్రి క్యాంపుకు వెళ్లాడు. రేపో రాత్రికోగాని తిరిగిరాడు—'రమణ తిరిగి వస్తాడు కోడలు ఎందుకొచ్చావనడుగుతుంది. చెబుతాడు. ధరణి ఏదన్నా అంటుందేమో....! అనే స్వభావం కాదు. తనకేది ఇష్టంకాదో దాన్ని గూర్చి మాట్లాడదు. అయినా ఇది దాని మగడి ఆర్జితం. ఎందుకూరుకొంటుంది. ఏదో ఒకటి అంటుంది. అసలే రమణ మెత్తని మనసువాడు. ఇదెలా పరిణమిస్తుందో—భగవాన్' మనసులో అల్లాడి పోయింది రాధమ్మ—

"ఏం అత్తయ్యా! ఇంకా బియ్యమేరుతున్నారా" అని ధరణి వచ్చేవరకు స్పృహలోలేదు. కళ్లొత్తుకొంటూ చేట కోడల కందించింది. చేట తీసుకొని—"మళ్లీ కండ్ల నీళ్లు కారుతున్నాయికదూ! ఈ సారైనా ఆ ఆయుర్వేదంమానివేసి గవర్నమెంటు డాక్టరు దగ్గర పరీక్ష చేయించుకోండి" అని అటు తిరిగింది. గుమ్మంలో రమణ. నివ్వెర బోయింది.

"అరె ఉత్తరం పత్తరం లేకుండా అమాంతంగా ఆకాశంనుంచి వూడిపడ్డట్లు వచ్చావ్!" అన్నది ఆశ్చర్యంగా.

"ఏం లేదు వదినా!—ఏదో తొందర పనుండి." అని ఏదో చెప్పబోయాడు.

"పోనీలే దేవుడి దయవల్ల ఏదైనా ఉండి వచ్చావు ఆపాటి దయవుంచి...." అన్నది వెక్కిరింతగా.

రమణ మాట్లాడలేదు.

"మొన్న సెలవుల్లో రమ్మని వ్రాస్తే రాలేదేం!"—అనడిగింది.

"స్నేహితుడు బలవంతంచేస్తే వాళ్ల వూరు వెళ్లాను వదినా—"

"అవును నాయనా!—నీకు స్నేహితులు ఎక్కువ. పోనీ నువ్వు రాకపోతే మానె ఆండాళ్లను, మామగారిని ఇక్కడికి పంపలేకపోయావా" అన్నది.

రమణ తలవంచుకుని స్తబ్ధుగా ఉన్నాడు. రాధమ్మ కిదేమీ అంతుబట్టలేదు. అలా వాళ్ళిద్దరినీ చూస్తూ ఉండిపోయింది.

"కూర్చో—" అన్నది ధరణి.

రమణ దగ్గరున్న కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

"మామగారు, ఆండాళ్ళు బాగున్నారా" అనడిగింది.

"ఆ—"

"ఎప్పుడు బయలుదేరావు?" అనడిగింది.

"ప్రొద్దుట ఎనిమిదింటికి"—అన్నాడు.

"మరి ఇంత ఆలస్యమయిందేం?"

"ఇందాకే వచ్చాను—" అని తలఎత్తి వదిన వంక చూశాడు. వెనుక తల్లి కించిత్కంపిత ముఖంతో వద్దన్నట్లు తల కదిపీ కదపనట్లు కదపటం చూశాడు. వెంటనే—"అలా అటునుంచి ఆఫీసుకు వెళ్ళి వచ్చాను" అన్నాడు. రాధమ్మ కుదుట పడింది.

ధరణి నవ్వుతూ "అయితే మొదట భ్రాతృ దర్శనార్థం వెళ్లావన్నమాట"—అన్నది.

"ప్రొద్దుట ఏమన్నా తినొచ్చావా నాయనా"—అనడిగింది రాధమ్మ.

"చెల్లెమ్మ ఏదో చేస్తే తినొచ్చానమ్మా."

"రమణా! కాఫీ పట్రానా!" అనడిగింది ధరణి.

"నేను కాఫీ త్రాగను వదినా" అన్నాడు.

"ఇంత పల్లెటూరి అలవాటు లేమయ్యా మరీను పట్నంలో ఉంటూ కూడ. మజ్జిగ తెస్తాను"—అంటూ వంటింట్లోకి వెళ్లింది.

రాధమ్మ వంట విషయంలో ఏమీ కల్పించుకోలేదు. మరిదికేమి ఇష్టమో ధరణికి తెలుసు. అరటికాయ వడలు, వంకాయ అల్లం కూరిన కూర, మైసూరు చారు—అంటూ పేర్లు చెబుతున్నంత వేగంగా చేసింది. రాధమ్మ అలా మంత్రముగ్ధలా చూస్తూ ఉండిపోయింది. ఏమిటీ ఆరదణో అర్థం కాలేదామెకు — 'ఇవన్నీ ఎందుకే. పెద్దబ్బాయి కూడా లేడు'—అంటే—'అదేమిటి అత్తయ్యా! ఆయన కెప్పుడూ చేసి పెట్టేవేగా....రమణ రాకరాక వచ్చాడాయను'— అన్నది ధరణి. వడ్డించేప్పుడు కూడ మరిదిని కోప్పడి బ్రతిమాలివేసి తినపెట్టింది.

రాధమ్మ ఆలోచిస్తూ, 'ఇదంతా నిజంగా రమణ మీద ప్రేమ—అభిమానాలేనా...' అనుకున్నది. ఏదో మనసులో కించిత్ సంకోచం—'వాడెందుకొచ్చాడో ఈ విడకు తెలీదు. రమణ పనుండి వచ్చానన్నాడు. ధరణి ఆ పనేమిటో అడగలేదు. ఒకవేళ తెలిస్తే ఈ ఆదరాభిమానాలు పుటుక్కున తెగిపోతాయి.... ఇంతగా చూపిన ఆదరణ విషంగా మారితే రమణ భరించలేడు....—' ఆవిడ కంటినిండా నీరు నిలచింది.

భోజనాలన్నీ అయిన తరువాత రమణ—ధరణి చదరంగం ఆడుతూ కూర్చున్నారు. రాధమ్మ ప్రక్కనే కూర్చుంది. ఆట జోరుగా సాగుతూంది. ధరణి మొదటి ఆటలో ఓడిపోయినా ఈ ఆటలో తనదే పై చేయిగా ఉంది. రాధమ్మ కొడుకును పలకరించింది.

"ఏంరా రమణా! మీ నాన్నగారు ఆండాళ్ళ పెళ్లి విషయం ఏమన్నా చూస్తున్నారా" అనడిగింది.

"ఎక్కడిదమ్మా—" అన్నాడు ఆటపైనుండి దృష్టి మరల్చకుండా—.

"అది కాదురా—ఆ ఇంజనీ రాఫీసులో ఎవరో అబ్బాయని అప్పుడన్నారు...." అంటున్న తల్లిని పూర్తి కానీయకుండా—

"ఆ—అది కుదరదమ్మా—వాడు చేసేది గుమస్తా గిరయినా మూడువేలు కావాలట" అన్నాడు.

రాధమ్మ క్షణం ఉండి—"నిజమే. మనమేం తూగుతాం....కాసులేనివాళ్లం—మనకు సాయం ఎవరు చేస్తారు....కట్నాలు కానుకలు లేకుండా ఎవరు దొరుకుతారు....పోనీ—ఏదైనా రెండో సంబంధం వాళ్ళు దొరికినా—కట్నం లేకుండానైతే...." రుద్ధమైన కంఠంలోనుండి మాట రాక ఆగింది.

ఇప్పటివరకు ఆటను తీక్షణమైన దృష్టితో ఆడుతున్న ధరణి పావులన్నింటిని కలిపివేసి ధరణి

సినిమానటులు

మీరు సినీ కళాకారులుగా చేరి, నెలకు మంచి ఆదాయం పొందవలెనన్నచో నేడే మాకు వ్రాయండి. ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు ఇంగ్లీషు లేక హిందీలో వ్రాయవలెను.

BOMBAY FILM SERVICE
(A.M.W.)PHAGWARA(N.R.)

తరచుగా మూత్రవిసర్జన

తరచుగా మూత్రము వెలువడుట మిక్కిలి ప్రమాదకరమైన చిహ్నము. శరీరాన్ని గుల్ల చేయడమే కాకుండా ఈవ్యాధి, తనబంధలో చిక్కినవారిని ఆరోగ్యశూన్యులుగా మృత్యువుకు ఆసన్నుని చేయును. ప్రథమదశలో శారీరక మానసిక శ్రమలకు యిచ్చగించకుండుట, నడుములో నొప్పి, చూపుమాంద్యము, తొడల్లో తిమ్మిరి, నరముల బలహీనతతో యీ వ్యాధి పొడచూపును. పై లక్షణములతో కూడిన వ్యాధికి వెంటనే తగిన చికిత్స చేయించకున్నచో, అధికదాహం, ఆకలి, గొంతు నోరు యెండుట, దురదలు, కాళ్ళలో పగుళ్లు, తూకం తగ్గడం, శరీరమంతా పోట్లు, కీళ్ళనొప్పులు, కంటిపొరలు, క్షయ, గడ్డలు, రాచపుండ్లు, ఇట్టి భయంకర బాధాకరమైన వ్యాధులు యెన్నో సంభవింపవచ్చును.

"వీనస్ ఛారమ్" మాత్రలు వాడి అనేక వేల మంది తమబాధలనుండినివారణపొంది మృత్యుకరాళమునుండి రక్షింపబడిరి. "వీనస్ ఛారమ్" శాస్త్రీయ పద్ధతులమీద ప్రాచీన యూనాని వైద్యవిధానం ప్రకారం అమూల్య ఓషధుల శాకపదార్థముల, స్వాభావిక క్షారముల సారముతో తయారైనవి. "అమిత దాహముతగ్గి... పలుమారు మూత్రవిసర్జనచేయు అవసరము 2 లేక 3 రోజులలోనే మీకు చాలాభాగము నివారణయగును. కొద్ది రోజులలోనే మీకు సగానికిపైగా స్వస్థత చేకూరిన టనిపించును. "వీనస్ ఛారమ్" కొద్దివ్యయముతో సుఖముగా, తేలికగా సేవించవచ్చును. దీనికి ప్రత్యేక పథ్యము లేదు. నిరాహారముతోనుండే అవసరంలేదు. రోగులు పుష్టికరమైన ఆహారము తినేందుకై ఇదివరకటికంటే ఎక్కువ రకాల ఆహారపదార్థములు తీసికొనవచ్చును. వివరములుగల ఇంగ్లీషుకరపత్రములు అడిగిన వారికి ఉచితముగా పంపబడును.

ధర: 50 మాత్రల సీసా రు. 6-75. ప్యాకింగు పోస్టేజి ఉచితము. లభించు స్థలము:

Venus Research Laboratory (A.P.W)
P O Box No 587,. Calcutta.

లోకి తీసివేసింది. గభాలున ఆట అంతా చెదర గొట్టి పావులెత్తి వేస్తున్న వదినవంక నివ్వెర బోతూ చూశాడు రమణ. చదరంగం బల్ల తీసి వేస్తూ—'నాకు నిద్ర వస్తూంది రమణా—అత్తయ్యతో మాట్లాడుతూ ఉండు. నిద్ర పోవాలను కొంటే ఆ గదిలో మీ అన్నయ్యగారి మంచంమీద పడుకో....'' అని రివ్వున వెళ్లిపోయింది.

రాధమ్మ కళ్లు మెరిసి మిలమిలలాడాయి. 'ఆండాళ్లు పెళ్లి దీనిని చెయ్యమంటానను కొంది కాబోల్ను—డబ్బు పేరు చెబితే ఎవరికి భయం వేయదు' అనుకొంటూ రమణ వంక చూసింది.

రమణ కిదేమీ అర్థం కాలేదు. ఇప్పటివరకు ఏ నిద్రా చిహ్నాలు లేకుండా ఆడిన వదిన ఒక్కసారి విసుగ్గా నిద్రనెపంమీద వెళ్లిపోవటం—ఆశ్చర్యమేసింది. తల్లివంక చూశాడు.

రాధమ్మ విజయగర్వంతో కాకపోయినా, తానను కొన్నది నిజమయిందనే నిశ్చలమైన స్వరంతో— మెల్లగా ధరణికి వినబడకుండా "అంతే నాయనా— ఎవరైనా డబ్బు సాయం చేయమంటే.... తన సొమ్ము పోతుందనుకొంటే ఎవరు సహిస్తారు...." అన్నది. ఇది మరీ అర్థం కాలేదు రమణకు. లేచి అన్న గదిలోకి వెళ్ళాడు.

సాయంత్రం వెంకటాద్రి వచ్చి తమ్ముడిని చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. "ఎప్పుడొచ్చావురా !" అనడిగాడు.

"ప్రొద్దుటన్నయ్యా" అన్నాడు రమణ.

"నాన్నగారు, ఆండాళ్ళు కులాసా ?"

"ఆ !"

కొడుకు లిద్దరి మాటలూ విని రాధమ్మ గదిలోకి వచ్చింది.

వెంకటాద్రి—"సెలవులట్రా"—అనడిగాడు.

రమణ తల్లి ముఖం వంకచూసి అన్నతో "కాదు" అని కొద్దిగా సంశయిస్తూ—"కాలేజీలో డబ్బు కట్టాలి. రేపు ఆఖరి తేదీ...." అన్నాడు.

వెంకటాద్రి మాట్లాడకుండా కోటు విప్పి గోడకు తగిలిస్తున్నాడు. వూ—ఆ—అనని కొడకు నుద్దేశిస్తూ—"మీ నాన్నగారు అక్కడెక్కడన్నా దొరుకుతుందేమోనని ప్రయత్నించారట. ఇవాళ వరకు...." అని చెప్పబోతూ ధరణి రాగానే ఆపి వేసింది.

"నీకు పిచ్చిగాని అక్కడెక్కడ దొరుకుతుందత్తయ్యా ?"—అన్నది ధరణి. రాధమ్మ మాట్లాడలేదు. ఇక్కడితో ఆ విషయం తెగినట్లనిపించింది వెంకటాద్రి భార్యను టీ తెమ్మన్నాడు. ధరణి వెళ్ళగానే తల్లి చూపునందుకొని రమణ తిరిగి ప్రస్తావించినట్లు—రేపు ఆఖరి తేదీ అన్నయ్యా అన్నాడు.

"మంచిది—ఎంత కట్టాలి" అనడిగాడు.

"అరవై—" అన్నాడు రమణ.

"సరే—రేపు వెళ్ళవుగాని" అన్నాడు వెంకటాద్రి కుర్చీలో కూర్చొంటూ.

"రేపు ఆఖరి తేదీగా—ఇప్పుడే పోతేనే నయం కదు నాయనా...." అన్నది రాధమ్మ.

"రేపు ప్రొద్దుట పదింటికి బస్సు ఎక్కితే పన్నెండింటికి చేరుతాడు. సాయంత్రం నాల్గింటి లోపున కట్టవచ్చు—ఏంరా !" అన్నాడు వెంకటాద్రి.

'అవును'—అని తలూపాడు రమణ. రాధమ్మ ఎందుకో నిస్పృహ చెందినట్లుగా ముఖం పెట్టింది.

రాత్రి భోజనాల దగ్గర "ఒక్క ముఖ్య విషయం" అన్నాడు వెంకటాద్రి. వడ్డిస్తున్న ధరణి ఆగిపోయింది అన్న ముఖం వైపు ప్రశ్నార్థకంగా చూస్తూ ఉన్నాడు రమణ. రాధమ్మ ఏమిటా అది అని కొడుకువంక చూస్తూంది—

"మన ఆండాళ్ళను చూడటానికి వచ్చే ఆది వారం ఒకళ్ళు వస్తున్నారు"—అన్నాడు. అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. ఎవరా అన్నట్లు చూశారు.

"మనకేం దగ్గర వాళ్ళు కారు. మంచి కుటుంబం. అబ్బాయి ఓవర్సీరు. బాగుంటాడు. నేను చూశాను. చక్కగా వినయంగా మాట్లాడాడు. వాళ్ల ఆఫీసరు కూడా చాల మంచివాడని చెప్పాడు. ఇవాళ ఆఫీసు పనితో చేసి వచ్చిన పని ఇది—" అన్నాడు.

ఆశ్చర్యంలోనుండి తేరుకున్న ధరణి—"అబ్బ ! ఇంత చక్కని విషయం వచ్చిన దగ్గరనుండి చెప్పకుండా ఎలా ఆగారండీ—మనసులో ఎంత గుట్టయినా దాచుకోగలదొంగలు మీరు" అన్నది నవ్వుతూ.

వెంకటాద్రి ధరణికి సమాధానం చెప్పే లోపున రాధమ్మ—"కట్నం విషయం ఏమన్నా చూచాయగా అడిగారా—?" అనడిగింది.

"ఆ—నాల్గు వేలని ఒక రన్నారు. మనం ఎంత లేదన్నా మూడు వేలు పలకాలి" అన్నాడు తల్లి వంక చూస్తూ.

"మూడు వేలు...."రాధమ్మ మాటలో నిస్పృహ ధ్వనించింది. "ఎక్కడినుండి వస్తాయి....అంత అదృష్టం ఆండాళ్ళకుందా...." అని పైకి గొణుక్కుంది.

వడ్డిస్తున్న ధరణి అత్తగారి వంక చూసి "ఏం ! ఆండాళ్లను మీ రెప్పుడూ ఏదో దురదృష్టవంతురాలిగా ఎందుకనుకుంటారు. పైగా ఎందుకా బెంగ. కళ్యాణ మొచ్చినా కక్కొచ్చినా ఆగుతుందా ! ఎప్పుడు ఎక్కడ ఏది జరగాలో అది జరుగుతుంది—" అన్నది కొద్దిగా వి సుగ్గా. ఇక ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

రాత్రి రాధమ్మలాగే రమణకు నిద్ర పట్టలేదు. వసారాలో పడుకొని బయట చీకటిని చీల్చుకు చూస్తున్నాడు. మీద చల్లని చెయ్యి పడగానే ఉలిక్కిపడిలేచి కూర్చున్నాడు. రాధమ్మ మంచం ప్రక్కగా కూర్చుంది.

"ఏమమ్మా ! నిద్ర పోలేదూ...." అన్నాడు.

"నిద్ర ఎలా పడుతుంది నాయనా ! ఎప్పుడూ ఈ జీవితం ఇకపై ఎలా గడుస్తుందానే ఆలోచన."

"అదేమిటమ్మా !" అన్నాడు.

"నీ చదువు—ఆండాళ్ళ పెళ్లి పూర్తి కావాలి నాయనా—అప్పుడు నాకు శాంతి" అన్నది మెల్లగా బరువుగా.

"ఇప్పుడు నా చదువుకై మొచ్చిందమ్మా—మరో ఏడు ఉంటే బి. ఏ. పూర్తవుతుంది. తరువాత ఎక్కడన్నా ఉద్యోగం తప్పక దొరుకుతుంది."

"అవును నిజమే నాయినా—కాని దాని కెప్పుడు ఏ ఆటంకం కలుగుతుందోనని కొట్టుకులాడిపోతున్నాను" అన్నది రాధమ్మ.

"అదేమిటీ...." అన్నాడు రమణ.

"ఎప్పుడు ఎలా తిరిగి ఏ మొస్తుందో—ఇప్పటి వరకు—మీ అన్న దేవుడి దయవల్ల మనకు సాయం చేస్తున్నాడు. మీ వదినా ఏమీ అనటం లేదు. ఎప్పుడో ఒకసారి మన గ్రహచారం బాగుండక ధరణి ఈ సాయం ఆపుతే మన గతేంకాను..." చివరి మాటలంటూ ఆమె కంటం రుద్ధమైంది.

"ఛ—వదిన అలాంటిది కాదమ్మా. నేనన్నా.... ఆండాళ్ళన్నా చాల ప్రేమ...." అన్నాడు రమణ నిండు స్వరంతో.

"కాని నీకు తెలీదు. మనిషికి డబ్బు పోతుందనిపించాలేగా మీ అన్నను—ఏదో తను రాక పూర్వం

కాశ్మీర్ శాల్వ రు. 6/-లకే

ఆకర్షణీయమైన పెద్దసైజు కాశ్మీర్ శాల్వమీరు కోరే రకం, రంగులో రు.6 కే పొందండి. పోస్టేజి రు. 1.50 అదనం. పరా: 2 శాల్వలు రు. 12. పోస్టేజి ఉచితం.
4 శాల్వలు రు. 20. పోస్టేజి ఉచితం.
HIND SHAWL HOUSE
(APW) Urdu Bazar, Delhi-6.

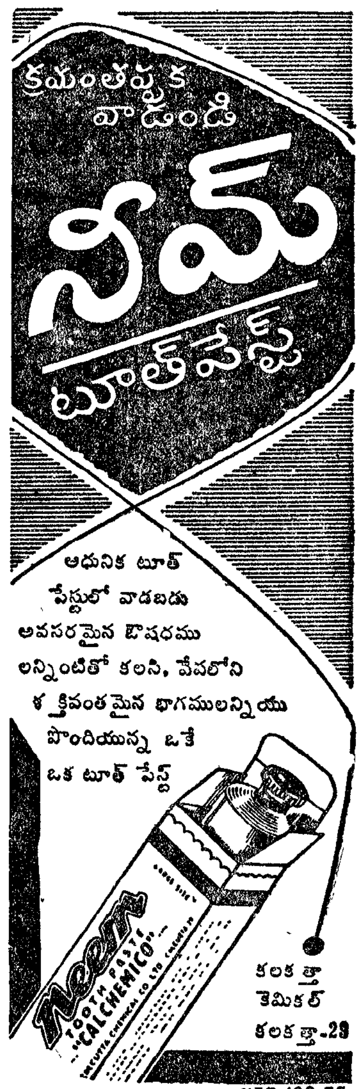

దక్షిణ ఇండియా ఆఫీసు :
5/149 బ్రాడ్వే మద్రాసు-1.

నుండి సాయం చేస్తున్నాడు గనుక మీ వదిన పూరుకుంది. పోనీ నువ్వు చూడు ఆండాళ్ళ పెళ్లి విషయమెత్తితే జరిగేది జరుగుతుందంటుంది. మన కంత ఎక్కడిది—అడిగినంత కట్నం పారవేసి అల్లుడ్ని తెచ్చుకోటానికి. మీ అన్నే ఎక్కడన్నా తెచ్చి చెయ్యాలి. అలా మీ అన్న తెస్తానన్నా మీ

విమోచన

వదిన పూరుకొంటుందా—ఏం ?" అన్నది నిర్ధారణగా బొంగురువోయిన కంఠంతో.

రమణకు అర్థమై అర్థం కానట్లుంది—అవును, నిజమే ఎప్పుడైతే పెండ్లి చేసుకున్నారో వారి సంసారం వేరయినట్లేగా. వదిన ఎంత మంచిదైనా నలుగురు పిల్లలు కల్గేప్పటికి దాచుకోవాలని ఎందుకుండదు అనుకున్నాడు. పైకి "నిజమే" అన్నాడు.

కొడుకు తనను అర్థం చేసుకున్నాడనుకొనే

మేను మెరిసే చర్మసౌందర్యం వేలుమెదిపితే మీకు కలుగదా!

ఎండ, గాలి, దుమ్ము మూలాన మెరయు చుండే మీ చర్మ సౌందర్యం ఎందుకు చెడిపోవాలి? హిమాలయా బుకే స్నో మీ చర్మానికి సహజంగా మెరయుచుండే సౌందర్యాన్ని కలిగించుతుంది. మీరు హిమాలయా బుకే స్నో రాసుకొనుటకు అలవాటు పడితే, అది అర్చుకు పోయి, వాడిలిన చర్మానికి మళ్లీ చెమ్మను గలిగించి, కొత్త జీవం పోస్తుంది! హిమాలయా బుకే స్నో, మీ ముఖమున మొటిమలు, ముడతలు లేకుండా వుంచుతుంది కూడా! మీ చర్మమును అతి సౌందర్యంగాను యౌవనవంతంగాను వుండునట్లు బహుశ్రద్ధగా పోషించు కొనుటకు ఉపయుక్తమైనది ...

హిమాలయా బుకే స్నో!

HBS 18-X52 TL. లండన్‌లోని ఇరాస్మిక్ తరఫున హిందుస్థాన్ లీవర్ లిమిటెడ్ చేత భారత దేశంలో తయారు చేయబడినది.

ఎన్నో ఎదురుగాలుల్ని ఎదుర్కొన్నాను — ఓడి పోయాను. దారిద్ర్యం, దుఃఖం—రోగాలు—నిరుద్యోగం అన్నీ నామీద దండెత్తి సహనాన్ని, శక్తిని పరీక్షించాయి. నిలదొక్కుకున్నా. ఆత్మబలంకంటె గొప్పదిలేదు. ఒక్కసంగతి జ్ఞాపకం ఉంచుకుంటే నువ్వు దేన్నిగురించీ బాధపడవు. ఈ బతుకు కలకాలం నిలిచేదికాదు. నానాటికీ ముసలితనం దగ్గరవుతోంది. చివరకు చచ్చిపోతాం. అలాంటప్పుడు ఎందు కీజ్ఞాపకాలు, అనుభవాలు ? ఉన్నంతకాలం గతాన్ని మర్చిపోయి హాయిగా బతకటం నేర్చుకోవాలి....ఇంతకూ, నీకు అభ్యంతరం లేకపోతే నీ అనుభవాల్ని కొంచెం వివరించు. నేను సరైన మందు వేస్తాను. ఆ చాకచక్యం నాకుంది.'

'మీతో చెప్పుకుంటే కొంత మనశ్శాంతి కలుగుతుందనుకోండి....మీ అమ్మాయిగారు ఏం తోచటం లేదని అసలే విసుక్కుంటున్నారు. నేను మరీ విసిగించి తలనొప్పితెప్పిస్తాను .... అనాసిన్, ఆస్ప్రోలాంటి మందులు నా దగ్గరలేవు.'

'ఈయనకు చమత్కారంగా మాట్లాడటం కూడా చాతనవునన్నమాట !' అని నవ్వుకుంది సుందరి.

'ఫరవాలేదు. పుస్తకంలో కథ చదివినట్లుంటుంది....'

సుందరి చెవులు నిక్క బొడుచుకుని కూర్చుంది. హరి రెండునిమిషాలు ఏదో ఆలోచిస్తూ, గడిపేశాడు.

'ఈ కథ మీకెలా చెప్పేదని సందేహిస్తున్నాను... ఇది నాకు సంబంధించిన ప్రేమ కథ—' అన్నాడు సిగ్గుపడుతూ. సుందరి కూడా అనుకోకుండా సిగ్గుపడింది. తనలాంటి పడుచుపిల్ల ఎదురుగా లేకపోతే అనర్గళంగా కథాకాలక్షేపం చేసేవాడేమో !

'నేను ముందే ఊహించాను. నీలాంటి యువకుణ్ణి వంగదీసే శక్తి దానికిమాత్రమే ఉంది. మరెలాంటి ఆపద వచ్చినా ధైర్యంతో ఎదుర్కోగలడు. ఆకాశం విరిగిపడ్డా ఆనుకోగలడు. ఆడదాని వలపులోపడితే మాత్రం శక్తి సామర్థ్యాలు పరాధీనమవుతాయి. ప్రేమనేది నిషిద్ధవస్తువు కాదు. జీవితంలో అంతర్భాగం.'

నాన్న ఇంత భావగర్భితంగా మాట్లాడటం సుందరి ఎన్నడూ వినలేదు.

'నా వేషభాషలు చూస్తే శ్రీమంతుడిలాలేను?... అవును—నేను డబ్బుతో పుట్టి పెరిగాను. మా నాన్నకు వెయ్యెకరాల పొలం. రెండు పెద్ద డాబాలు—బాంకులో లక్షలు. ఇచ్చిపుచ్చుకోడాలు బోలెడు.

'బి. ఏ. పూర్తిచేసుకుని ఇంట్లో కూర్చున్నా. ఇంగ్లండువెళ్ళి లిటరేచర్ చదవాలని అభిలాష. అప్పుడే అమ్మకూడా పోయింది. ఆ దుఃఖంలో నాన్న చదువుసంగతి మర్చిపోయారు. పైచదువులు చదివి ఉద్యోగం చేయవలసిన అవసరం లేదని, ఉన్నదాంతో పదితరాలు హాయిగా బతకవచ్చని వాదించారు. మొదట్లో ఎదిరించినా ఆయన ఆరోగ్యం దిగజారటంవలన ఒప్పుకున్నాను. విశ్రాంతి అనేది అవసరమే. కాని అవధిదాటితే ప్రమాదకరం. పనీ, పాటా లేని కారణంచేత ఊరమ్మట తిరుగుతూ, స్నేహితులతో కులాసాగా కబుర్లు చెబుతూ, కాలక్షేపం చేసేవాణ్ణి. నాన్నగారు మొదట్లో నా విషయం అంతగా పట్టించుకునేవారు కారు. అందు కాయనకు తీరిక కూడా వుండేదికాదు. తరువాత, తరువాత ఒకటి రెండుసార్లు మందలించారు. విలాసజీవితానికి అలవాటుపడితే విజ్ఞానం వుండదుగా మరి! యౌవనం—అవకాశం—అనురాగం—ఇవి అభివృద్ధికి ఆటంకాలు. నిజం తెలుసుకున్నాక చివరి నాలుగు రోజులూ 'ఆనాడు అలాచేయకపోతినే' అని పశ్చాత్తాపపడటం జరుగుతుంది. ఏం తోచిందో ఏమో నాన్న చదువుకోమన్నారు. ఆధ్యాస ఏనాడో అంతమైంది. ఆయన వ్యాపారంలో సగం నాకప్పగించారు. అశ్రద్ధతో నష్టంలో ముంచేశాను. ఇలా ఎంతోకాలం జరగదని నాకు తెలుసు. ఆదర్శానికి, నిజానికి మధ్య సంఘర్షణ జరిగి ఆద్యంతాలులేని ఈ మానసికబాధలకు ముగింపు కనపడుతుంది. ఆరోజుకోసం ఎదురు చూస్తూ కూర్చున్నా.

'ఉన్నట్టుండి ఓనాడు నాన్నగారి విరోధులు ఆయన్ను పొలందగ్గర అటకాయించి కర్రలతో మోది చంపేశారు. వెయ్యి ఏనుగుల్ని ఒక్కసారిగా ఎదుర్కొనే మనస్థైర్యం వుట్టిపడేముఖంతో, పొట్టిగా, లావుగావుండే నాన్న అసహాయుడై, 'నా' అనేవారు లేకుండా రక్తప్రవాహంలో తేలుతూ కనిపించేసరికి నాలో దాగివున్న పితృప్రేమ పొంగుకొచ్చింది. ఆయనదుర్మరణానికి నేనుకూడా కొంత కారకుణ్ణి. అనురాగాన్ని అర్థంచేసుకోక మనసు కష్టపెట్టాను. అండగా ఉండేందుకుబదులు అహంకారంతో, నిర్లక్ష్యంతో ప్రవర్తించాను. దుఃఖం ఆగిందికాదు. తరువాతి ఏడాదివరకూ కేసులూ—సాక్ష్యాలు—విచారణలు—అంతానరకం—ఎవర్నో పట్టుకుని దండించారు. కొందరికి యావజ్జీవ కారాగార శిక్షన్నారు. కొందరికి అయిదు సంవత్సరాలు, కొందరు అసలు దోషులే కాదన్నారు — న్యాయశాస్త్రంలోఉండే సెక్షన్లన్నీ చదివారు. 'అలాకాదు ఇలా— ఇలాకాదు అలా' అని ప్లీడర్లు గొంతుచించుకుని వాదించారు. ఫలితంగా జయం నాకు కలిగింది. 'దండింపబడినవారు నిజంగా దోషులౌనా ? కాదా ?' అన్నది నాసమస్య కాదు. ఎవరిమీదో కసితీర్చుకోవాలి—పగ చల్లారాలి—నాన్నగారిఆత్మ శాంతించాలి—ఇరవై వేల రూపాయల దాకా ఖర్చయింది. అంతటితో ఓ అధ్యాయం ముగిసింది.'

బండి ఒక్క కుదుపుతో ఆగింది.

'ఆ !....ఆంధ్రపత్రిక—ఇల్లస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ, డిటెక్టివ్ నవలలు, పుస్తకాలు' అంటూ ఎవరో దండకం చదువుతూ కిటికీదగ్గరికి వచ్చేసరికి సుందరి కోపంతో చెవులు మూసుకుంది. ఇంటిదగ్గర్నుంచి పుస్తకాలేవీ తెచ్చుకోలేదని విసుక్కున్న సుందరి ఒక్క పుస్తకమూ కొనకపోయేసరికి అమ్మ, నాన్న ఆశ్చర్యపోయారు. మరొకప్పుడైతే ఆమె డజనుపుస్తకాలు కొనేది. ఎదురుగావున్న హిగిన్ బాదమ్సులోని రకరకాల—రంగు రంగుల పుస్తకాలు ఆమెదృష్టిని ఆకర్షించలేక వెలవెలపోయాయి.

'మీ జీవితంలో వచ్చిన ఆ మార్పు ?....' అని వినయంగా కథ మొదలుపెట్టమని సుందరి ప్రార్థించింది.

"ఈ స్టేషనులో బండి ఎంత సేపు ఆగుతుంది?" అనడిగాడు హరి.

అబలసుధ

స్త్రీలసమస్తవ్యాధులకు వజ్రాయుధం ప్రదరం, ఋతుశూలసమస్త ఋతు దోషాలు, అత్యుష్ణంతల నొప్పి, గుండెదడ నడుంనొప్పి పైత్యములు, మొ॥ పోగొట్టి బలమిచ్చును. సీసా రూ 3.

ఇండియన్ మెడిసిన్ హౌస్
విజయవాడ - 2

RATNAM'S N-OIL

అంగనరములు బలహానతి చెంది, చిన్నదినచో తిరిగి యథాప్రకారం అయి పూర్తి సౌఖ్య మనుభవించుటకు 50 సం॥ ప్రఖ్యాతి గలది. 1 సీసా రూ. 10 లు వి. పి. 1-4-0 కావలసినవారు ముందుగా 1-4-0 పంపేది. ఇంగులో స్పెషల్ రకం అర్ధంటుగూమునకు రూ. 25-0-0 లు.

డాక్టర్. రత్నం సన్స్, (Estd 1904)
గులక పేటబిల్డింగ్స్, ఆజంపూరా గూడ్స్ దద్దు, హైదరాబాద్-24 (ఆంధ్రప్రదేశ్)

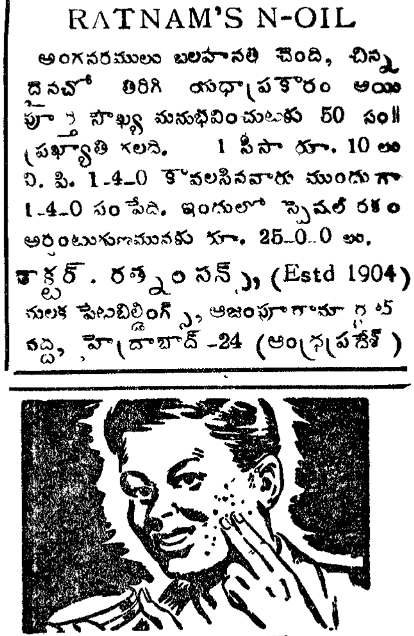

జామ్-బక్
శమనపర్చి మాన్పును !

మీరు జామ్-బక్ను వాడితే తరువాత మంట పెట్టదు. ఎందుకనగా, దానిలో ఎన్నబడిన మూలికా అంటువిరోధక ఓషధులు గలవు. చర్మవాపులకు, తలగట్టి వొల్లు నొప్పులకు, లోక ప్రసిద్ధయిన జామ్-బక్ను వాడండి. ఆయింట్మెంటు జామ్-బక్తో మీకు తక్షణ శమనము గలుగును. దీనిలో ఉంతు క్రొవ్వులు నూనెలు లేవని గ్యారంటీ చేయబడినది.

Zam-Buk
జామ్-బక్
మూలికా బామ్

ఇది మందుల వ్యాపారు లందరివద్దను దొరుకును.
సి. ఇ. ఫుల్ఫోర్డ్ (ఇండియా) ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
బొంబాయి.

హోల్ ఏజంట్లు :
దాదా & కంపెనీ,
86, నైనప్పనాయకన్ వీధి, మద్రాసు-1